

**II этап Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
на беларускай мове і літаратуры**

Комплексная работа на беларускай мове і літаратуры

10 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

22 лістапада 2014 г.

Заданне 1. Пакажыце праз транскрыпцыю, як вымаўляюцца словы і словазлучэнні:

Без'языкі, іскра, сярод гэтых, ні з кім, падтрымлівала з нейкіх, сярод тыдня, не бачыла, без свята, брат і дзядзька, з шапкаю, скінуць з мяне, з ярыною, яна і ты.

Максімальная колькасць балаў – 4

Заданне 2. Вызначце марфемны склад наступных слоў, графічна абазначыўшы кожную марфему. З апошнім словам зрабіце поўны словаўтваральны ланцужок.

Максімальная колькасць балаў – 5

<i>Беспрытульны</i>	
<i>выкапень</i>	
<i>міжнародны</i>	
<i>па-мужчынску</i>	
<i>параскідаць</i>	
<i>троечнік</i>	

сардэчнасць	
перанаселенасць	

Заданне 3. Растлумачце сэнс наступных фразеалагізмаў.

Максімальная колькасць балаў – 5

1.	у свіныя галасы	
2.	журавель у небе	
3.	абы з рук	
4.	Піліп з канпель	
5.	зачараванае кола	

Заданне 4. Запішыце словы ў групы згодна з фанетычнымі асаблівасцямі беларускай мовы:

Завушніцы, жалуды, свет, аржаны, з берага, адвезлі, насейне, воблака, судзейскі, даўно, навука, дзённы, квецень, іржа, білецік, абгарадзіць, імгла, ацаніць, даказаны, лаўка, у-пакеце, праўнук, палоззе, лясны, падарожжа, зямны, ведро.

Максімальная колькасць балаў – 7

Заданне 5. Вызначце колькі спатрэбілася (ці спатрэбіцца) ведаць правілаў, каб напісаць словы ў дадзеным урыўку. Якія гэта правілы (на кожны канкрэтны выпадак)?

Неба сеяла цяпло,
Дробны дождж цёрушыў.
У думках радасна было,
Беглі песні ад душы.

Максімальная колькасць балаў – 6

Заданне 6. Укажыце часцінамоўную прыналежнасць падкрэсленых слоў.

1. Сустрэча сяброў адбылася ў раёне вакзала.
2. Аднаму з іх было ўсяго пятнаццаць год.
3. Нічых кніг не бывае - у кожнай ёсць аўтар ці аўтары.
4. Як я рада вас бачыць, Сямён Пятровіч! - загаварыла Верачка.
5. Кожны раз, калі ідзе дождж, мой сусед любіць выходзіць на прагулку.

Максімальная колькасць балаў – 5

Заданне 7. Дайце агульную характарыстыку сказа. Пабудуйце схему.

Хатаў за гушчынёю яшчэ не згалелага галля не было відаць, але па тым, як сонна адзін аднаму наперабой і ў розныя галасы трублілі пеўні, як неўспадзеў падымаўся, растаючы ўвысі, востры крык раз'юшаных, што чубіліся біцца, дзяцей і нудна рыкала навязанае на прыгуменні вушатае, яшчэ, пэўна, з гузамі ражкоў вясенняе цяля, можна было пазнаць, што там, за старымі, сплеченымі галлём жаўтлявымі вербамі, *падазрона стаілася невядомая вёска (В. Адамчык).

Максімальная колькасць балаў - 5

Заданне 8. Растлумачце, якую ролю выконвае ў тэксце адваротны парадак слоў. Вызначце стыль тэксту, абгрунтаваўшы свой вывад.

Былі ў нас паездкі па Беласточчыне, сустрэчы з людзьмі. На ўсё жыццё, напрыклад, запомніцца святкаванне Купалля ў Белавежскай пушчы, дзе выступала і мастацкая самадзейнасць, і пускаліся на вадзю вянкi, і былі скокі праз вогнішча і дзе сапраўды кожны адчуў, што ў нас, беларусаў, вялікая гісторыя, сівая мінуўшчына, ёй — не адна сотня гадоў...

На канцэрце-конкурсе беларускай мастацкай самадзейнасці, які праходзіў на адкрытай эстрадзе ў Беластоку, мы мелі магчымасць яшчэ раз пераканацца, што Беласточчына — вельмі багатая на таленты зямля, што тут жывуць сціплыя, працавітыя людзі, якія не забылі, ды і не забываюць, што яны беларусы, любяць спрадвечны бацькоўскі край, усё сваё, роднае — мову, звычаі, песні, музыку, танцы... (Б. Сачанка)

Максімальная колькасць балаў - 3

Заданне 9. Суаднясіце тэрміны і іх азначэнні. Запоўніце табліцу.

гумарэска, нарыс, памфлет, фельетон, навела

Максімальная колькасць балаў - 5

---	невялікае апавяданне, у якім мякка, але дасціпна высмейваюцца нейкія рэальныя (толькі са змененымі назвамі) ці створаныя ўявай пісьменніка з'явы, падзеі, асобы
	мастацка-дакументальнае апавяданне, у якім апісаны падзеі, што сапраўды здарыліся ў жыцці, а персанажы маюць рэальных прататыпаў і выступаюць пад сваімі прозвішчамі
	характарызуецца напружаным, драматычным дзеяннем, лаканічным паказам не столькі знешніх падзей, колькі перажыванняў і настрою персанажаў, нечаканым фіналам
	гумар і сатыра накіраваны на выпраўленне заганаў "простых смертных" і іх учынкаў, некаторых непрыстойных з'яў у грамадстве
	гэта злосна-з'едлівае асмяяанне, гнеўнае выкрыццё шырокавядомых асоб ці значных грамадскіх з'яў

Заданне 10. Узнавіце знакамiтыя творы па рыфмаваным словам першай страфы. Запішыце назву і ўкажыце аўтара.

1. Прапіскаю — рыскаю — міскаю, столь — стол _____;
2. Пакаленняў — праменняў, пшаніц — крыніц, дубровы — аснову, усяго — яго, мова _____;
3. Хаты — узяты, красы — паясы _____;
4. Мілы — сілы, дарогай — убогай, залятаю — спачываю _____;
5. „Вякоў — чужакоў, спадчына — матчынай _____.

Максімальная колькасць балаў - 5